

налаживання делових зв'язей и формування іміджа підприємства як інноваційно активного учасника ринку.

Література

1. Логунова Н.А. Інноваційне розвиток підприємства – вектор сучасної економічної політики держави / Н.А. Логунова, Н.А. Красовська // Економіка: проблеми, теорії і практики. – 2010. – Т. 256. – № 2. – С. 317-328.
2. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посібник / М.А. Йохна, В.В. Стадник.– Київ: Видавничий центр "Академія", 2005. - 400 с.

*Луганська К.С., студентка
Київський національний торговель-економічний університет
м. Київ, Україна*

ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Оптимальним середовищем для виконання ціною своїх основних функцій є конкурентне. Але підприємства в умовах ринку завжди прагнуть вийти зі стану досконалої конкуренції, монополізувати виробництво.

Основною метою державного регулювання цін є дотримання в цілому інтересів суспільства, і насамперед соціально незахищених верств населення.

У зарубіжних країнах з розвинутою ринковою і змішаною економікою сфера регульованого та контрольованого державою ціноутворення складає від 10 до 40% загального обсягу продукції, що випускається.

Способи та методи державного впливу на ціни в різних країнах неоднакові, оскільки залежать від національних, кліматичних, політичних, ресурсних та інших факторів, які визначають положення країни в світовому розподілі праці.

Розглянемо більш детально досвід державного регулювання цін у розвинених країнах та визначимо його доцільність застосування в Україні.

В Австрії держава регулює близько 10% цін (зокрема, лом і відходи чорних металів, фармацевтична сировина і лікарські препарати, електроенергія, газ, теплопостачання). Парламент встановлює ціни на тютюн, тютюнові вироби, сіль, поштові збори, телефонні, телеграфні та залізничні тарифи. Міністерство фінансів встановлює ціни на спиртні напої [3].

Законом визначено перелік товарів і послуг, за якими міністр економіки (а по фармацевтичним препаратам – міністр охорони здоров'я) має право встановлювати максимальні, мінімальні і твердо фіксовані ціни. Однак на практиці встановлюються переважно максимальні ціни, тобто верхня межа, перевищення якої не допускається.

При виникненні кризової ситуації Міністерством економіки може бути введено регулювання цін практично будь-яких товарів на період кризи. Крім того, міністр економіки може вводити регулювання цін на період до шести місяців на будь-який товар або послугу при необґрунтованому їх завищенні в цілому по галузі або окремим підприємством, групою підприємств, що займають домінуюче становище на ринку.

У Греції державними органами регулюється приблизно 20% найменувань споживчих товарів і послуг. Згідно з Кодексом ринкового регулювання (Указ президента, 1989 р.), всі товари і послуги, що підлягають ціновому регулюванню, поділені на дві групи: перша група включає товари і послуги, ціни на які регулює Межміністерський комітет з цін і доходів, останній очолює міністр національної економіки. Цей орган регулює ціни на пшеницю, тютюн, родзинки, тарифи на електроенергію, громадський транспорт, зв'язок і поштові відправлення, авіапасажирські перевезення, каботажне плавання та ін. [3].

У другу групу входять всі інші товари і послуги, ціни на них регулює Міністерство торгівлі. Товари та послуги цієї групи поділяються на три категорії: істотні недостатні, істотні достатні, несуттєві.

На товари категорії «істотні недостатні» встановлюється верхня межа ціни чи максимальний прибуток у відсотках або в абсолютному вираженні, причому окремо для оптового і роздрібного торговця (підприємства). Це основні харчові товари, безалкогольні напої, послуги ресторанів, барів, закусочних (низьких категорій), сільськогосподарські знаряддя, деякі види автомобілів і нові запчастини до них, бензин, мазут, дизельне паливо та ін.

Ціни на товари категорії «істотні достатні» (миючі засоби, деякі види сировини, напівфабрикатів, вичинені шкіри, гіпс, азбест, деякі види домашнього обладнання, послуги автостоянок, ресторанів вищих категорій і ін.) підлягають менш суворій регламентації і контролюються тільки з метою запобігання одержання торговельного надприбутку.

Ціни на товари і послуги, що не вважаються товарами першої необхідності, формуються вільно, без участі органів державної влади.

Механізм державного регулювання цін в Іспанії включає наступні форми: дозвільні ціни, повідомлювальні ціни, місцеві ціни [3]. Дозвільні ціни – це ціни, які можуть бути підвищені у разі отримання відповідного дозволу від Урядової комісії. До розряду дозвільних відносяться ціни на соєву олію, електроенергію, газ, попутний скраплений газ, бензин, гас, дизельне паливо, нафту для виробництва добрив, фармацевтичні товари, поштові й телеграфні послуги, на послуги залізниць, автомобільні, пасажирські та вантажні перевезення і т.д.

Повідомлювальні ціни – це ціни, підвищення яких проводиться після повідомлення Вищої ради з цін про майбутнє підвищення цін за один місяць до його здійснення (стерилізоване молоко, рослинна олія, фуражне зерно, мінеральні добрива).

Підвищення місцевих цін належить до компетенції провінційних комісій з цін (водопостачання для потреб населення, міські пасажирські перевезення, залізничні перевезення, послуги клінік, санаторіїв, лікарень).

Переважає частина цін в США встановлюється компаніями в умовах конкурентно-ринкового механізму. Разом з тим зберігаються державні ціни в галузях з природною монополією. Це – енергетика, система зв'язку. У деяких штатах їх адміністрації надано право введення тарифів на електроенергію, міжміські автомобільні та залізничні перевезення.

Важливе значення має система регулювання фермерських цін (введена в практику в 1933 р.). Центральне місце в ній займають заставні ціни та заставні операції Товарно-кредитної корпорації. В умовах, коли ринкові фермерські ціни падають нижче рівня заставних цін, вони гарантують мінімальний рівень доходу від реалізації сільськогосподарської продукції на ринку.

В даний час акцент робиться на активному використанні ринкових важелів і методів непрямого регулювання цін, що справляють стабілізуючий вплив на рух цін. Сюди можна віднести наступне: рестриктивну кредитно-грошову політику, регулювання дисконтної ставки федеральних резервних банків, скорочення дефіциту держбюджету, федеральні закупівлі товарів і послуг, податкова політика.

У Швеції Законом «Про регулювання цін» (1956 р.) визначаються умови втручання держави в процес ціноутворення і встановлюється в якості виняткової форми заморожування цін. Останнє можливо з двох причин: у разі війни чи небезпеки її виникнення або у разі загрози значного підвищення цін. Передбачена можливість встановлення державою максимального рівня цін для окремих товарів і введення порядку, при якому підвищення цін проводиться тільки після попереднього повідомлення та обґрунтування розміру підвищення.

Вплив на рівень цін здійснюється через державну монополію і державні підприємства. Державна монополія існує на вино-горілчані вироби, поштові послуги, деякі види телекомунікаційних послуг, на аптечну торгівлю. Державні підприємства визначають ціни на свою продукцію виходячи з ринкових умов, але в деяких випадках їх ціни знаходяться під прямим державним впливом [3].

В Японії заборонено встановлювати як монополю високі, так і монополю низькі ціни, що переслідують мету «вибити» конкурента з ринку. Введені обмежувальні заходи відносно одночасного підвищення цін. Вони поширюються на галузі, де обсяг виробництва перевищує 30 млрд. ієн. Якщо в таких галузях більше двох фірм в межах трьох місяців підняли ціну приблизно на ту саму величину в абсолютному вираженні або відсотках, то Комісія із справедливих операцій вправі зажадати від них доповіді про причини такого підвищення цін і при необхідності почати розслідування. Винятки передбачені лише на випадок різкого погіршення кон'юнктури, коли ціни падають нижче витрат і виникає загроза банкрутства значної кількості фірм галузі.

Об'єктом пильної уваги з боку уряду є ціноутворення на сільськогосподарську продукцію та продовольчі товари. Пояснюється це тим, що без втручання держави розорилася б основна частина фермерів, витрати яких вищі, ніж у багатьох розвинених країнах через невеликі розміри

господарств, високу вартість робочої сили, кормів і т. д. Тому держава застосовує такі методи підтримки, як кількісне обмеження на імпорт ряду товарів сільськогосподарського виробництва, встановлює «рекомендаційні» ціни, проводить закупівлю в буферні запаси в періоди спаду цін і розпродує товари з цих запасів в періоди зростання цін (м'ясні та молочні продукти). «Рекомендаційні» ціни встановлюються на найважливіші сільгосппродукти і їх «добровільно» дотримуються торговці.

Як бачимо, в жодній країні з розвинутою ринковою економікою не існує повної свободи в ціноутворенні. Під контролем держави продовжують залишатися цілі галузі, які мають особливу соціальну значущість. Перш за все, мова йде про ціни на продукцію паливно-енергетичного комплексу, комунального господарства і побутового обслуговування населення, медикаментів, тарифів транспортних (залізничних) і поштово-телеграфних послуг та ін. У цю групу одночасно включаються основні продовольчі товари.

Отже, у розвинених країнах переважно використовуються засоби прямого регулювання цін, бо вони є найбільш надійними й оперативними, а саме: мінімальні, максимальні і фіксовані («заморожені») ціни. Мінімальні ціни зазвичай застосовуються у сільському господарстві щоб підтримати фермерів і сільськогосподарське виробництво, забезпечити їм гарантований прибуток. Верхня межа цін дозволяє стримати їх зростання. Також обмеження може бути встановлено не на саму ціну, а на прибуток, надбавки чи націнки.

Серед непрямих методів регулювання можна назвати державну діяльність державних підприємств, сприятливу податкову політику, державні закупівлі.

Щодо України, то слід зазначити, що найчастіше в якості методів державного регулювання цін використовуються заморожування цін та встановлення верхньої межі цін. Проте, враховуючи специфіку перехідного періоду і кризові процеси останніх років, це призводить лише до дефіциту товарів, зменшення прибутку і зниження рентабельності підприємств (наприклад, виробників цукру). Зважаючи на проблеми агропромислового комплексу, доцільно було б перейняти у США систему регулювання фермерських цін, а для того, щоб оптимізувати державний контроль за цінами – ввести повідомлювальні ціни, як в Іспанії. Це дало б змогу краще узгоджувати рівень цін на ринку. Щодо цін на комунальні послуги, то на нашу думку, оптимальним варіантом є використання місцевих цін (досвід тої ж таки Іспанії чи деяких штатів США).

Податкова політика у нашій країні взагалі не розглядається як інструмент стабілізації цін, вона зорієнтована лише на наповнення бюджету будь-якими засобами, про що, зокрема, свідчить законопроект «Про внесення змін у Податковий кодекс України (відносно трансфертного ціноутворення)», який Кабінет Міністрів подав до Верховної Ради 12 березня 2013 року [4]. Така ж ситуація і з державними закупівлями, що часто відбуваються не зовсім прозоро в нашій країні – тож першим кроком має бути боротьба з корупцією.

Станом на січень 2013 року перелік товарів, ціни на які регулюються державою в нашій країні, складав 15 товарів [2]. До цього списку не завадило б, на нашу думку, додати також послуги закладів харчування.

Загалом, будь-яка ефективна система регулювання цін повинна підкріплюватися стабільною розвинутою ринковою економікою, для чого слід стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу, виробництва та провідних галузей. А відтак, наслідувати розвинені країни ми маємо, перш за все, в цьому напрямку, і лише як наслідок – у методах і заходах цінового регулювання.

Література

1. Баздникин А.С. Цены и ценообразование. – М.: Юрайт-Издат, 2005. – 332 с.
2. Главред «Кабмин составил список продуктов, цены на которые будет регулировать» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavred.info/archive/2012/01/11/154121-17.html>
3. Есипов В.Е. Цены и ценообразование: Учебник для вузов. 3-е изд. — СПб: Издательство «Питер», 2000.— 464 с.
4. Инвестгазета «Кабмин хочет ужесточить принципы ценообразования» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investgazeta.net/ekonomika/kabmin-hochet-uzhestochit-principy-cenoobrazovaniya-163814/>

Луцик М.В., аспірант
Феодосійська фінансово-економічна академія
Київського університету ринкових відносин
м. Феодосія, АР Крим, Україна

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Поряд з глобалізацією найважливішим чинником на сучасному етапі, що робить вплив на розвиток світового господарства є науково-технічний прогрес, супроводжуваний стрімким розвитком у всіх секторах економіки. Останнім часом підвищення рівня відкритості економік розвинених країн стимулювало швидке поширення технологічних, економічних і соціальних нововведень з країн-лідерів НТП по всьому світу.

Сучасні тенденції світового розвитку демонструють, що в постіндустріальному суспільстві інтелектуальні ресурси перетворюються на найцінніший капітал, володіння та ефективне використання якого забезпечує стійкий економічний розвиток і підтримку національної